

Vergaderjaar 2025–2026

31 066

Belastingdienst

Nr. 1540

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARISSEN VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 mei 2026

Op 15 april jl. hebben wij uw Kamer ingelicht over het opnieuw in beeld komen van een datakluis met bestanden die geleverd hadden moeten worden aan de Parlementaire Enquête Fraude en Dienstverlening (PEFD). We zijn ons erg bewust van de ernst van de situatie en de impact die de boodschap heeft. In de Kamerbrief van 15 april jl.¹ is beschreven dat de datakluis technisch beschikbaar wordt gemaakt (geïndexeerd) en bestanden worden geordend, gearhiveerd, vernietigd of gepubliceerd. In deze Kamerbrief informeren wij uw Kamer over de voortgang op dit proces, het onafhankelijk onderzoek, de externe commissie, de verhouding hiervan tot de door uw Kamer ingestelde voorbereidingsgroep, en het proces tot aan het zomerreces.

i. Extern onderzoek en een externe commissie

In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Financiën van 23 april jl. is door de commissie besloten namens uw Kamer de leden Ergin (DENK) en van Dijk (CDA) aan te merken als voorbereidingsgroep voor het thema «datakluis». De Kamerleden hebben aangegeven een conceptbrief op te stellen waarin wordt gemeld hoe het proces van onderzoek naar en rapportage over de datakluis, naar het oordeel van de commissie, eruit zou moeten zien. Hierbij is aangegeven dat wanneer het kabinet al eerder zelf met een uitwerking van dat proces komt, de voorbereidingsgroep dat voorstel toetst en een conceptreactie op dat voorstel zal formuleren. Het kabinet werkt in de aankomende paragrafen uit hoe het onderzoek naar en de rapportage over de datakluis vorm zal krijgen. Wij stellen uw Kamer, de vaste commissie voor Financiën en in het bijzonder de leden uit de voorbereidingsgroep de volgende uitgangspunten voor, waarmee het proces van onderzoek naar en rapportage over de datakluis wordt vormgegeven. Het belangrijkste uitgangspunt is het instellen van een externe commissie.

¹ Kamerstukken 2026 II 31 066, 1535.

A) Externe commissie & rapportage naar uw Kamer

Het kabinet stelt voor een externe commissie in te stellen die de volledige voortgang op het onderzoeken van de datakluis volgt, omdat we zien dat het belangrijk is voor het vertrouwen in de aanpak van de datakluis. Deze externe commissie zal in staat worden gesteld om onafhankelijk de aanpak te volgen. Hiervoor worden afspraken gemaakt tussen het kabinet en de commissie. Wij hopen dat we hiermee maximaal kunnen bijdragen aan het vertrouwen in de aanpak van de datakluis en het voorkomen van verdere maatschappelijke onrust. De kwestie datakluis treft hiermee precies de kernmotieven om een externe commissie in te stellen, namelijk de nood voor transparantie, onafhankelijkheid, vertrouwen én de opvolging van taken.

Op dit moment lopen gesprekken met potentiële commissieleden. We streven ernaar de commissie zodanig in te richten dat zij beschikt over de juiste combinatie van inhoudelijke expertise, ervaring en bestuurlijke kennis, zodat een deskundige, evenwichtige en breed gedragen commissie ontstaat. In overleg met de uiteindelijke voorzitter en uw Kamer wordt de externe commissie verder samengesteld.

Taakopdracht externe commissie

De externe commissie zal gevraagd en ongevraagd meekijken, onderzoeken, adviseren en rapporteren op en over de volgende onderdelen van de aanpak datakluis:

• Beoordeling relevantie documenten

Dit onderdeel van de taakopdracht betreft het meekijken op en adviseren over de beoordeling van documenten uit de datakluis die als relevant voor uw Kamer en derden worden aangemerkt. Dit wordt gedaan door in ieder geval de processen die hier ambtelijk voor worden opgesteld van advies te voorzien. Daarnaast zal de commissie een advies kunnen geven over individuele documenten als ook over dilemma's tijdens het proces. Uiteraard gaat uw Kamer uiteindelijk zelf over wat voor u relevant is.

De externe commissie kijkt mee en adviseert over het in de Kamer-brief van 15 april jl. aangekondigde plan van aanpak.

• Manier van delen documenten met uw Kamer en maatschappij

Dit onderdeel van de taakopdracht betreft het meekijken op en adviseren over de wijze van aanleveren van voor uw Kamer relevante documenten uit de datakluis als ook het rapporteren aan de maatschappij en uw Kamer hierover.

• Verhouding documenten tot conclusies uit en over het verleden

Dit onderdeel van de taakopdracht betreft het meekijken op, adviseren over en onderzoeken van de verhouding van gevonden documenten tot conclusies die zijn voortgekomen uit onderzoeken naar het verleden van de Belastingdienst. De *scope* hiervoor betreft niet alleen de datakluis zelf, maar ook het onderzoeken en beoordelen van nog niet nader geanalyseerde informatie die voortkomt uit de datakluis en (mogelijk) impact heeft op andere nog lopende trajecten, zoals het onderzoek naar de RAM-Excelsheets.

• Rapportage aan uw Kamer door het kabinet

Dit onderdeel van de taakopdracht betreft het meekijken op en adviseren over de wijze van rapporteren over de datakluis van het kabinet aan uw Kamer.

Net zoals bij projecten met een «groot project» status, zal er een accountantsverklaring bij de rapportage worden gevoegd, waarmee gecontroleerd wordt of de Kamer goed en volledig is geïnformeerd en of de afspraken over de informatievoorziening toereikend waren.

Rapportage

- 1) De externe commissie rapporteert ongevraagd over hun bevindingen, de voortgang hierop én over de door hen gegeven adviezen aan het kabinet.
- 2) Dit gebeurt in ieder geval niet minder dan 1 x per kwartaal. Het kabinet verstuurt deze rapportage, al dan niet met een kabinetsreactie, aan uw Kamer.
- 3) In hun eerste rapportage geeft de externe commissie in ieder geval weer:
 - a) Wat het einddoel van instelling volgens de commissie is.
 - b) De verschillende mogelijkheden om hier toe te komen en de mogelijke effecten hiervan.
 - c) De raakvlakken met andere dossiers van uw Kamer
 - i) Dit punt is onderhevig aan voortschrijdend inzicht naar aanleiding van de analyse van de datakluis
 - ii) De *scope* hiervoor betreft niet alleen de datakluis zelf, maar ook het onderzoeken en beoordelen van nog niet nader geanalyseerde informatie die voortkomt uit de datakluis en (mogelijk) van impact is op andere nog lopende trajecten, zoals het onderzoek naar de RAM-Excelsheets.
 - d) Hoe de externe commissie het kabinet en de uitvoering van aanpak zal controleren en hoe uw Kamer dit zou kunnen doen.
- 4) Hoewel de externe commissie invulling tracht te geven aan het vertrouwen van uw Kamer in de uitvoering van de aanpak datakluis, blijven wij, de Staatssecretarissen van Financiën en Herstel Toeslagen eindverantwoordelijk voor de informatieverplichting aan uw Kamer.

B) Extern onafhankelijk onderzoek & externe partijen

Een externe partij, welke nog niet eerder betrokken is geweest bij onderzoeken naar het verleden van de Belastingdienst, zal in opdracht belegd van buiten de Belastingdienst een reconstructie maken vanaf 2019 tot en met het versturen van de Kamerbrief op 15 april jl. Dit zal gebeuren aan de hand van interviews met betrokkenen van binnen en buiten de Belastingdienst, Dienst Toeslagen, de Douane en het Ministerie van Financiën. De reconstructie wordt uitgevoerd door accountants en wordt afgerond vóór het zomerreces van 2026. Het onderzoeken van de oorzaak van het missen van de datakluis bij zoekslagen in het verleden en de lessen die hieruit getrokken kunnen worden zijn onderdeel van het externe onderzoek. Deze reconstructie zal ook een gevalideerde tijdlijn bevatten vanaf april 2019. Daarmee komen we toe aan het informatieverzoek van het lid Ergin (DENK). Als bijlage bij deze Kamerbrief ontvangt u een niet gevalideerde tijdlijn. Indien uw Kamer in debat wenst te gaan, lijkt ons dit het meest relevant op het moment dat de tijdlijn extern gevalideerd is, en daarmee de volledigheid gegarandeerd is. De Audit Dienst Rijk (ADR) kijkt mee op de opdrachtschrijving vanuit het ADR-account «Algemene Zaken en Defensie» in plaats van «Financiën», voor een duidelijkere onafhankelijkheid.

C) Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

De AP heeft een informatieverzoek ingediend over de inhoud van de datakluis, de toegang tot gegevens en het toezicht op en de regie over de datakluis. Het informatieverzoek is gedaan in het kader van het opnemen van de datakluis in het toezichtarrangement van de AP bij de Belastingdienst. Daarnaast kijkt de AP mee en adviseert over het plan van aanpak dat ontwikkeld wordt om de datakluis te ordenen, archiveren en ontmantelen. De AP zal in het bijzonder ook aandacht hebben voor de vraag of de rechten van burgers in deze voldoende gewaarborgd worden.

D) Inspectie Overheidsinformatie & Erfgoed (IOE)

De IOE is een verkennend onderzoek gestart. Op 6 mei heeft de Belastingdienst gesproken met de IOE. De IOE is betrokken vanwege hun verantwoordelijkheid als toezichthouder op het informatiebeheer van organen van de centrale overheid. Er worden vervolggesprekken ingepland.

ii. Technisch beschikbaar maken datakluis (indexatie)

De datakluis is een in 2019 ingerichte beveiligde bewaaromgeving die bestaat uit ongestructureerde bestanden afkomstig van de Belastingdienst en de voormalige directies Toeslagen en Douane. Zoals in de Kamerbrief van 15 april jl. is aangegeven, wordt de datakluis eerst technisch beschikbaar gemaakt (geïndexeerd) voordat deze verder geordend kan worden om de bestanden uit de datakluis conform de AVG- en Archiefwetgeving te kunnen archiveren, vernietigen, openbaar maken en/of met uw Kamer te kunnen delen. Het indexeren gebeurt door een gespecialiseerde externe partij, Knowledge Plaza. Een eerste resultaat is voor het zomerreces beschikbaar. Gelijktijdig aan deze indexatie hebben we conform de motie Ergin (DENK) en Dijk (SP) (Kamerstuk 36 708, nr. 83) een eerste analyse op bestandstypen kunnen uitvoeren, welke hieronder wordt toegelicht. De analyse is daarbij als bijlage van deze Kamerbrief gevoegd.

A) Bestandstypenanalyse

Uit deze eerste analyse blijkt dat van de 64 miljoen bestanden er ongeveer 20 miljoen (19.625.031) inhoudelijke bestanden in de datakluis zitten. Daarvan zijn er circa 180.000 bestanden die meerdere bestanden bevatten, zoals ZIP-bestanden. Hier zitten ongeveer 4.7 miljoen bestanden in, wat het totaal op 24.327.796 brengt. De uitkomst van deze analyse betekent dat zich in ieder geval ongeveer 44 miljoen bestanden in de datakluis bevinden met waarschijnlijk beperkte inhoudelijke relevantie. Deze bestanden komen namelijk voort uit het technische proces van het vullen van de datakluis.

In de datakluis zit een veelheid aan extensies. Het meest voorkomende bestandstype (ongeveer 18,3%) zijn documenten in een ouder Microsoft Word-formaat «.doc». Gevolgd door «.pdf» (11,7%). Dit zijn samen zo'n 7,3 miljoen documenten. Circa 4 miljoen bestanden zijn verschillende soorten bestandstype afbeeldingen, bijvoorbeeld «.tif», «.jpg» & «.gif.» Ook zitten er ongeveer 2 miljoen Excelbestanden in.

B) Bestanden per dienstonderdeel

De bestanden (exclusief de nog nader te analyseren ZIP-bestanden) hebben als bronnen zowel verschillende directies van de Belastingdienst (bij elkaar opgesteld 13.245.223), als de voormalige Belastingdienstdirectie Douane, (6.184.718 bestanden) en de voormalig Belastingdienstdirectie Toeslagen (195.089).

De bovenstaande analyses worden verder aangescherpt door het numeriek reduceren van bestanden die geen inhoud bevatten en het ontdebellen van de bestanden in de kluis. Omdat urgentie niet ten koste van zorgvuldigheid kan gaan, hebben we waarborgen ingebouwd. Zo is er een back-up gemaakt van de gehele datakluis. Dit betekent dat er altijd een volledig onaangetaste set met bestanden blijft.

Er is gekozen om op map- en bestandsniveau te prioriteren binnen de bestandsbronnen 1) Toeslagen, 2) Belastingdienst en dan 3) Douane.

iii. Voortgang sporenaanpak

A) Spoor 1

Relevante documenten uit dossiers die belangrijk zijn voor uw Kamer en maatschappij worden met prioriteit geïnventariseerd. De voorlopige lijst met onderwerpen waar dit voor geldt betreft in ieder geval:

1. *Parlementaire enquête Fraudebeleid en Dienstverlening (PEFD)*
2. *Documenten toeslagen conform toezegging de Vries (hersteloperatie)*
3. *Onderzoek Risicoanalyse Model (RAM)*
4. *Onderzoek van KPMG naar CAF*
5. *Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK)*
6. *Geïnventariseerde lijsten onder programma Herstellen, Verbeteren, Borgen (HVB)*
7. *Gaswinning Groningen (parlementaire enquête)*
8. *Cases Uber*

Deze lijst is niet limitatief. De externe commissie en uw Kamer zijn voor ons belangrijk om te bepalen welke onderwerpen voor uw Kamer relevant zijn. Voor de onderwerpen uit de bovenstaande lijst worden zoekwoorden opgesteld. Voor de PEFD, lijsten HVB, FSV en RAM zijn de oorspronkelijke zoekwoorden beschikbaar. Dit geldt ook voor onderwerpen die als «hotspot» zijn aangemerkt bij het Ministerie van Financiën: de vrijwillige vertrekregeling, MH17, Brexit en Covid. Een «hotspot» is een gebeurtenis of kwestie die zorgt voor een opvallende of intensieve interactie tussen overheid en/of burgers onderling. Archiefbescheiden die betrekking hebben op deze hotspots worden aangewezen voor blijvende bewaring.

Uiteraard zijn deze onderwerpen niet alleen voor uw Kamer van belang. Net als in de brief van 15 jl. willen we benadrukken dat deze inventarisatie ook wordt ingestoken om betrokkenen van dossiers te informeren wanneer dit nodig blijkt, of uit te kunnen sluiten dat er nieuwe informatie in de datakluis bevindt.

Andere afgeschermdde omgevingen

In de Kamerbrief van 15 april jl. hebben we aangegeven een veiliggestelde en opgeslagen set met mailboxen en samenwerkingsomgevingen in beeld te hebben. Inmiddels weten we dat dit om in 2020 gemaakte kopieën van minimaal 1004 mailboxen en samenwerkingsomgevingen gaat, van medewerkers die destijds voor de toenmalig Belastingdienstdirectie Toeslagen werkten. In tegenstelling tot de datakluis is dit een kopie geweest van bestanden, in plaats van bestanden zelf. Er zijn dus originele bestanden van deze veiliggestelde- en opgeslagen set met mailboxen beschikbaar gebleven voor zoekslagen.

Er wordt zowel naar deze veiliggestelde set, als de potentiële andere omgevingen nader onderzoek verricht.

B) Spoor 2

Naast het met prioriteit inventariseren van documenten uit de datakluis die geleverd hadden moeten worden aan de PEFD, alsook de hierboven genoemde andere thema's, wordt gewerkt aan een aanpak om de bestanden uit de kluis te ordenen, conform de AVG- en archiefwetgeving te archiveren, en vernietigen óf openbaar te maken. Aandachtspunten van dit plan zijn het ordentelijk opruimen van de niet politiek-bestuurlijk relevante bestanden en het afhandelen van vragen en verzoeken van burgers en bedrijven. Het plan zal ook ingaan op het verwerken van Woo- en informatieverzoeken over de inhoud van de datakluis, als ook oudere verzoeken waar de informatie uit de datakluis het besluit van kan doen veranderen. De aanpak wordt voor het zomerreces met uw Kamer gedeeld.

iv. Proces tot aan het zomerreces

Zoals toegezegd in de Kamerbrief van 15 april jl. zullen wij uw Kamer proactief blijven informeren over de datakluis. Het blijft voor ons beiden te betreuren dat dit dossier zo lang is blijven liggen. Wij kunnen aangeven dat u in ieder geval vóór het zomerreces van 2026 verder geïnformeerd wordt over de aanpak om alle bestanden uit de kluis ordentelijk te ordenen, archiveren, vernietigen of openbaar te maken. Daarnaast geldt, zoals is toegezegd in de Kamerbrief van 15 april jl., dat wij uw Kamer zullen informeren als er in de tussentijd documenten worden gevonden die relevant zijn voor maatschappelijke of politieke onderwerpen óf wanneer belangrijke informatie tot ons komt over de datakluis zelf. Daarnaast vindt op 26 mei een technische briefing plaats en zorgen we dat voor het zomerreces het externe onderzoek wordt afgerond. Uiteraard nemen wij uw reactie op dit voorstel in het vervolgproces in acht.

De Staatssecretaris van Financiën,
E. Eerenberg

De Staatssecretaris van Financiën,
S.Th.P.H. Palmen